

8. Programma Energie op klimaat!

Inleiding en ontwikkelingen

De temperatuur op aarde stijgt en het klimaat verandert. Dit komt door de toename van broeikasgassen in de lucht. Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. Daarom nemen we maatregelen. Maatregelen om klimaatverandering te beperken door over te gaan op schone energie (energietransitie). En maatregelen om ons aan te passen aan het veranderende klimaat (klimaatadaptatie).

De provincies hebben het Rijk aangeboden het voortouw te nemen in het klimaatbeleid. Ook omdat een Provincie in het waterbeheer vaste taken heeft.

In ons coalitieakkoord "Samen verschil maken" staan twee hoofdopgaven: energietransitie en klimaatadaptatie. De uitvoering daarvan vindt plaats in het uitvoeringsprogramma's "Energie op Klimaat!" en "Woonplaats Zeeland".

In Zeeland zijn de natuur en economie nauw met elkaar verbonden.

De opgave voor de toekomst is om onze natuur en economie in evenwicht met elkaar te ontwikkelen. En dat binnen de eisen aan waterveiligheid. Tegelijk is wereldwijd, Europees én nationaal verband afgesproken om de CO₂-uitstoot te beperken. De Provincie wil hier haar verantwoordelijkheid in nemen en het Zeeuwse deel van deze wereldwijde opgave behalen. Zo dragen we bij aan de wereldwijde en landelijke klimaatdoelen en om een aantrekkelijke vestigingslocatie te zijn en blijven. De uitdaging daarbij is om slimmer gebruik te maken van eindige - en deels schaarse – grondstoffen. En steeds meer gebruik te maken van biobased grondstoffen en materialen. Daarnaast moeten we fors meer energie duurzaam opwekken, energie besparen en willen we de ontwikkeling naar een kringlooeconomie aansporen. De weg naar een groene economie biedt veel kansen voor Zeeland, maar vraagt ook een grote inzet. Zowel van ons als van de Zeeuwse partners.

Ondanks het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het beperken van klimaatverandering, is de al ingezette klimaatverandering niet terug te draaien. De klimaatveranderingen zijn ondertussen steeds merkbaarder. De verwachting is dat we vaker te maken krijgen met extremere vormen van droogte, hitte en wateroverlast. En daarnaast te maken hebben met de stijgende zeespiegel. Om een goede leefomgeving te behouden moeten we ons daaraan aanpassen.

In 2019 en 2020 zijn stappen gezet in de uitwerking van de opgaven energietransitie en klimaatadaptatie. Dit heeft in 2020 geleid tot de vaststelling van de regionale energiestrategie (RES). Voor de energietransitie zijn verschillende pilotprojecten in uitvoering gebracht. Ook steunen we initiatieven die de CO₂-uitstoot helpen verminderen. Dit doen we onder andere via onze deelname aan het fonds voor energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen. En we geven zelf het goede voorbeeld. Bijvoorbeeld door duurzaam in te kopen en het inzetten van duurzame grond- weg- en waterbouw in onze infraprojecten. Dit breiden we waar mogelijk uit met andere overheden in de regio.

In 2021 is ook de strategie voor klimaatadaptatie definitief geworden. De uitvoering geven we vorm in een programma aanpak. In 2021 zijn projecten uitgevoerd gericht op verduurzaming van mobiliteit en gebouwde omgeving. We hebben in 2021 klimaatadaptatieve maatregelen genomen, zoals bijdragen aan groene daken en groene schoolpleinen. De lopende projecten zoet water bieden veel kennis en nieuwe projecten gaan van start. Bij het inspelen op klimaatverandering en uitvoeren van het Deltaprogramma zijn veel partijen betrokken. We zijn samen verantwoordelijk voor het uitvoeren van de acties. Juist door samen te werken kunnen we doelen behalen.

Speerpunten

- Opbrengst windenergie (op land): 700 MW in 2030 en zonne-energie: 1.000 MW in 2030.
- Helpen met uitvoering SDR-roadmap "klimaatneutrale industrie 2050".
- Maatschappelijk verantwoord inkopen en duurzame aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw.
- We voeren de regionale energiestrategie (RES) uit om de Zeeuwse CO₂-doelen te behalen.
- Uitvoeren acties uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie.

Beleidskader

- Economische Agenda
- Kabinetsaanbod IPO/VNG/UvW "Naar een duurzaam Nederland"

- Convenant Ambitie 2030 “Duurzaamheid werkt!”
- Regionale Energiestrategie
- Richtlijn overstromingsrisico's
- Omgevingsplan

Maatschappelijk effect

De uitstoot van CO₂ (en andere gassen die eenzelfde werking hebben) worden verminderd en het gebruik van anders schaarse grondstoffen neemt af. De leefomgeving wordt aangepast aan veranderende (klimaat)omstandigheden waardoor inwoners en bezoekers van Zeeland kunnen leven in een veilige, aangename en klimaatbestendige leefomgeving.

Energietransitie

Het klimaat verandert en de zeespiegel stijgt door de uitstoot van broeikasgassen. Fossiele grondstoffen worden schaars. Daarom is wereldwijd, in Europees én nationaal verband afgesproken om de CO₂-uitstoot te beperken. Hier is een transitie in onze energievoorziening voor nodig. De Provincie Zeeland wil hier haar verantwoordelijkheid in nemen en het Zeeuwse deel van deze wereldwijde opgave realiseren.

Ambitie:

Het doel (maatschappelijke effect) is om met elektriciteitsproductie, mobiliteit, verwarming en industrie 49% minder CO₂ uit te stoten in 2030. De uiteindelijke stip op de horizon is 95% CO₂-reductie in 2050. Verschillende partijen in Zeeland willen dit proces samen vormgeven en uitvoeren.

Inzet:

De Regionale energiestrategie (RES) is de Zeeuwse vertaling van het mondiale en landelijk klimaatakkoord en vormt de koepel van de Zeeuwse energieaanpak: Parijs op z'n Zeeuws. Via het samenwerkingsplatform Zeeuws Energieakkoord hebben meer dan honderd partijen hier aan gewerkt. Provincie Zeeland is één van de initiatiefnemers en betalende partners. De provinciale rol in dit samenwerkingsproces is voornamelijk regisseur, aanjager en linking pin naar landelijk klimaatbeleid. In de RES is de Zeeuwse strategie bepaald om te komen tot een duurzame gebouwde omgeving, mobiliteit en elektriciteitsproductie. In de RES wordt voor de verwarming van de gebouwde omgeving een apart spoor uitgewerkt via de zogenaamde regionale structuurvisie warmte. We ondersteunen gemeenten bij het maken van warmtetransitieplannen per dorp/wijk. Voor de energietransitie in de industrie is het samenwerkingsplatform Smart Delta Resources (SDR) opgericht. De Provincie is één van de deelnemende partijen. Ook voor een energie-neutrale industrie maken we een strategie en uitvoeringsprogramma.

Proces:

Energietransitie is een vraagstuk dat via netwerksturing wordt aangepakt. In het Zeeuws Energieakkoord werken meer dan honderd partijen samen aan de energietransitie in de RES. Dit netwerk kent een bestuurlijk en een ambtelijk kernteam, waarin de provincie, Zeeuwse gemeenten, waterschap, netbeheerder DNWG en ontwikkelingsmaatschappij Impuls vertegenwoordigd zijn. Zij sturen de dagelijkse gang van zaken aan, en besluiten over het proces. De gedeputeerde voor energie is voorzitter van de RES. De inhoud wordt vanuit de verschillende sectoren bepaald door alle relevante Zeeuwse partijen zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties, burgercoöperaties en onderwijsinstellingen. Halverwege 2020 is de RES 1.0 door alle Zeeuwse overheden vastgesteld. Aansluitend start de uitvoering en vindt concretisering van de strategie plaats via de regionale structuurvisie warmte. Ook vindt een doorontwikkeling plaats richting een RES 2.0. Smart Delta Resources (SDR) is een industrieplatform waarvan de grootste industriële bedrijven van Zeeland (incl. de Gentse Kanaalzone en Bergen op Zoom) lid zijn. Ook de provincie Zeeland is lid en zit in de board waar besluitvorming plaatsvindt. Ondersteuning en projectleider worden geleverd door ontwikkelingsmaatschappij Impuls.

Doelstelling

Klimaatadaptatie en voldoende zoet water

Zeeland beheerst in 2050 de effecten van klimaatverandering (van hitte, droogte, wateroverlast en waterveiligheid) en voorziet in een optimalisatie van waterbeschikbaarheid en gebruik van zoet water. Om hiertoe te komen, wordt in 2021 een Klimaatadaptatie Strategie Zeeland opgesteld.

Een duurzaam bodemgebruik en goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, waterpeilen die voldoen aan normering en duurzame bescherming tegen overstromingen zoals aangegeven in de Europese Kaderrichtlijn Water (2027) en de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (2021).

■ Stand van zaken

In 2021 zijn de Klimaatadaptatie Strategie Zeeland en het Zeeuw Deltaplan Zoetwater opgesteld. De uitvoering van de Kaderrichtlijn Water loopt via het waterschap. In 2021 is de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's geactualiseerd op basis van de Zeeuwse situatie.

Acties

Behoud en vergroting zoete grondwatervoorraden, herziening grondwateronttrekkingsbeleid 2019 obv gegevens Freshem

Het beleidsdoel t.a.v. zoet grondwater is duurzame instandhouding van de bestaande voorraden. De ambitie is om in 2021 een deel van Zeeland opnieuw te karteren op zoet en zout in de ondergrond (Freshem II) en daarmee een indicatie te krijgen over eventuele verkleining van de voorraad zoals die in 2015 bestond. Omdat op momenteel geen actieve controle op de onttrekkingen plaatsvindt, is het doel om in 2021 uit te werken hoe een systeem van bemetering worden doorgevoerd om inzicht te krijgen in de grondwateronttrekkingen.

■ Voortgang/Resultaat

De Zeeuwse grondwatervoorraden, te beschouwen als geborgen historische neerslag, vormen een regionale zoetwatervoorraad. De onttrekking daarvan is gereguleerd, maar de handhaving ervan is beperkt. Lange tijd was dat geen probleem, omdat er weinig interesse in het water bestond, maar de afgelopen jaren is het aantal onttrekkingsbronnen enorm toegenomen. De droge zomers hebben geleid tot aanzienlijke extra onttrekkingen. De precieze omvang daarvan is helaas niet goed te bepalen, maar in het veld bestaat de overtuiging dat de zoete grondwatervoorraden de afgelopen jaren zijn verminderd.

De herziening van het onttrekkingsbeleid ligt primair bij het Waterschap, dat daarover regelmatig met de provincie overlegt. Ondanks herhaald onder de aandacht brengen bij het Waterschap, is er op dit punt nog geen sprake van een concrete actie door het Waterschap. Inmiddels is uit contact met Vlaamse collega's gebleken dat daar bemetering verplicht is om de onttrekkingen te kunnen monitoren. Deze informatie zal worden doorspeeld aan het Waterschap.

Bepalen norm en definitief stelsel regionale keringen en deze aanwijzen en verankeren in waterschaps- en provinciale verordeningen

Op 17 maart 2020 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het voorstel voor het stelsel aan regionale keringen en de nieuwe normering. Het geoptimaliseerde stelsel en de nieuwe normen worden als bouwsteen geïmplementeerd in de nieuwe omgevingsvisie en verordening. Zodra deze ingaat, zijn de nieuwe normen van kracht.

■ Voortgang/Resultaat

Het bepalen van de norm en definitief stelsel regionale keringen is aangewezen en behaald. Deze worden in 2022 verankert in waterschaps- en provinciale verordeningen.

Berekenen en actueel houden overstromingsgevolgen in kader van EU-ROR

■ Voortgang/Resultaat

De berekeningen zijn uitgevoerd en aangeboden aan het Rijk ter voldoening aan de Europese richtlijn.

Robuustwatersysteem Zeeuws Vlaanderen; bij toekenning deelname in Horizon 2020 project
Subdoel: Voldoende zoet water en optimalisatie van zoet water gebruik

Voortgang/Resultaat

Robuust watersysteem; De Horizon 2020 aanvraag van 2020 is niet toegekend. In het kader van de nationale wetenschapsagenda is echter door de universiteit Wageningen (WUR) het onderzoeksprogramma Aquanconnect ingediend. Het Robuustwatersysteem Zeeuws Vlaanderen is een van de projectgebieden. Provincie Zeeland is een van de partners. Het programma is in oktober 2021 gestart. Het Interreg project Fresh4c's, waar het Robuust Watersysteem Zeeuws-Vlaanderen Braakman-Zuid een onderdeel van vormt, is in 2019 gestart en loopt tot september 2022.

Roode Vaart wordt uitgevoerd. Voorbereiden op leggen verbinding Roode Vaart en Zeeland

Voortgang/Resultaat

Volgens afspraak is de Zeeuwse bijdrage reeds geleverd, zodat voor 2021 geen bijdrage meer is voorzien. Wel bestaat er een verplichting jegens provincie Noord-Brabant ten bedrage van € 919.551, maar deze bijdrage kent als voorwaarde de uitvoering van de alternatieve zoetwatervoorziening richting Tholen & Sint Philipsland. Invulling van die voorwaarde is niet aan de orde.

Stimuleren adaptatie maatregelen, onder andere via subsidieregeling realisatie groene daken

Voortgang/Resultaat

De subsidie Groene Daken en Groene Schoolpleinen zijn beide opgesteld en in uitvoering. In 2021 zijn 115 groene daken gesubsidieerd en de vergroening van 8 schoolpleinen ondersteund.

Stimuleren medegebruik waterkeringen via Meer Met Dijken Doen en Parels

Voortgang/Resultaat

Er vindt regelmatig afstemming plaats met het Waterschap over meekoppelkansen (zoals natuur, recreatie, economie) bij Hoog Water Beschermingsprogramma (HWBP)-projecten; over de zandige kust en de dammen aan de Noordzee wordt daarnaast ook afgestemd met het verantwoordelijke ministerie van I&W.

Uitbouwen proeftuin zoet water (DeltaDrip), bijdragen aan ca 100 stuwtjes per jaar en bijdragen aan 100 ha/jaar peilgestuurde drainage

Subdoel: Voldoende zoet water en optimalisatie van zoet water gebruik

Voortgang/Resultaat

Voldoende zoet water en optimalisatie van gebruik zijn beleidsdoelen voor de lange termijn. In de Proeftuin Zoet Water worden proeven uitgevoerd die moeten uitwijzen hoe deze doelstellingen te bereiken zijn in een situatie zonder aanvoer van extern water. De voortgang van deze kennisontwikkeling verloopt goed. In 2021 is een belangrijke proef in Kruiningen afgerond (DrainStore) met een zeer hoopgevend resultaat. Het eindrapport wordt nog door de opdrachtgevers besproken en wordt in het voorjaar van 2022 gepubliceerd. Ook in andere proeven heeft 2021 weer nieuw inzicht opgeleverd, zoals Ondergronds Beregenen op de Rusthoeve in Colijnsplaat en de Waterhouderij Walcheren. Daarnaast zijn verschillen de nieuwe onderzoeken opgestart of in voorbereiding. Te noemen zijn vier POP3-onderzoeken (naar ondergrondse wateropslag in Oostkapelle, Sirjansland en Wolphaartsdijk) en antiverziltingsdrainage (Schouwen). Verder zijn projecten gestart naar het mogelijk gebruik van effluent voor irrigatie (qua onderzoek getrokken door de WUR, maar ook in een

praktijkuitwerking bij Coroos), naar het ontzilten van brak/zout water (HZ) en wordt gekeken naar de mogelijkheden om natuurgebieden te benutten voor de opslag van irrigatiewater.

Deze proeven leveren informatie voor toekomstige toepassing op grotere schaal. Daarvoor is in 2021 door het rijk een bedrag van bijna € 7 miljoen aan cofinanciering gereserveerd, zodat de uitrol in elk geval ook financieel ondersteund kan worden.

Ten slotte kan nog genoemd worden dat in het kader van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water ook gekeken is/wordt naar de aanvoer van extern aanvoer en uitbreiding van het voorzieningsgebied Reigersbergsche Polder.

Doelstelling

Energietransitie

In 2030 stoot de Zeeuwse samenleving 49% minder CO₂ uit in elektriciteitsproductie, mobiliteit, verwarming en industrie.

■ **Stand van zaken**

Met het Zeeuwse industriecluster en in het Zeeuws Energie Akkoord is overeenstemming over de doelstelling om 49% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990.

Acties

Het fonds energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen van € 10 miljoen wordt besteed aan projecten die een wezenlijke bijdrage leveren aan de doelen uit de Regionale Energiestrategie (RES)

Zeeuwse innovatieve projecten gericht op CO₂-emissiereductie (49% in 2030 en 95% in 2050) kunnen een financiële bijdrage krijgen. De lead lijst is gevuld met startprojecten uit de RES waaronder het onderzoek naar de mogelijke toepassing van aquathermie in Zierikzee.

■ **Voortgang/Resultaat**

In 2021 hebben 10 projecten een financiële bijdrage van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen gekregen. Dit zijn o.a. het Energielandschap Reimerswaal en het Loket Zon op Dak. Er is nog voldoende budget beschikbaar voor de komende jaren.

In het waterstofdossier geven we absolute prioriteit aan het industriële verbruik: de komende jaren maken we werk van het vergroenen van de bestaande Zeeuwse waterstofvraag (elektrolyse).

Er wordt onderzoek gedaan naar locaties en ontwikkelmogelijkheden van elektrolyzers in Zeeland.

■ **Voortgang/Resultaat**

In augustus 2021 is door Provincie Zeeland een studie gestart m.b.t. de systeemintegratie van een GW-elektrolyzer in het Sloegebied. Deze studie wordt gefinancierd uit het Compensatiepakket Marinierskazerne en wordt uitgevoerd in samenwerking met Smart Delta Resources (SDR) en verschillende partners van SDR. Deze studie focust zich op de technische benodigheden, vergunningen (milieu en veiligheid) en het economisch perspectief (de business case) en wordt naar verwachting in februari 2022 afgerond.

Medio 2021 wordt in de nieuwe Omgevingsvisie Zeeland ruimte geboden voor een succesvolle energietransitie en circulaire gebiedsontwikkeling

De RES is hier een integrale bouwsteen voor. In het proces om tot de Omgevingsvisie te komen wordt gebruik gemaakt van de regionale energiestrategie.

■ Voortgang/Resultaat

De Regionale Energiestrategie is als bouwsteen in de Zeeuwse Omgevingsvisie opgenomen. De Omgevingsvisie is op 12 november 2021 door Provinciale Staten vastgesteld.

Met pilotprojecten doen we ervaring op met innovatieve vormen van duurzaam vervoer

Het doel is om tenminste 4 pilotprojecten in de logistiek op te zetten, zoals zero-emissie eilanddistributie, een deelplatform voor elektrische bedrijfswagens en de opzet van slimme mobiliteit door het delen van mobiliteit. In samenwerking met Zeeland Connect en met ondersteuning van OP-Zuid werken we aan het programma zero-emissie logistiek. Subdoel: Stimuleren CO2-arme mobiliteit en duurzaam GWW.

■ Voortgang/Resultaat

Binnen het programma Zero Emissie logistiek lopen diverse sporen. TCO modellen voor elektrisch rijden (volgens model van HZ), het project van H4A voor een waterstof-tankstation wordt nauwlettend gevolgd al is de techniek nog erg duur, en Clean Energy Hubs worden onderzocht. In 2022 wordt sterker ingezet op communicatie om bedrijven proef te laten rijden in elektrische voertuigen en TCO berekeningen te laten uitvoeren. Nieuwe subsidies voor de transportsector kunnen hier een aanjager voor zijn. Op het Scalda is een elektrische auto gearriveerd om studenten kennis te laten maken met nieuwe technieken en onderzoeken naar een ideale "blauwdruk" voor de bedrijventerrein onderzoeken zijn opgestart door HZ, dit in nauwe samenwerking met de provincie Zeeland.

Het programma Zero Emissie Eilanddistributie is niet van de grond gekomen, evenals het deelplatform voor elektrische bedrijfswagens. Slimme (deel)mobiliteit is in 2021 verder uitgerold door Stichting Duurzame Mobiliteit Zeeland.

Samen met gemeenten werken we in het "Zeeuws energieakkoord" aan het verduurzamen van particuliere woningen

Onderdeel van de aanpak is het maken van een regionale structuurvisie warmte en warmtetransitieplannen per dorp/wijk, waar we gemeenten in willen ondersteunen.

Subdoel: Realiseren aardgasloze verwarming (Gebouwde omgeving)

■ Voortgang/Resultaat

Transitievisie Warmte en de Regionale Structuur Warmte

De Zeeuwse gemeenten hebben in 2021 gewerkt aan het opstellen van een Transitievisie Warmte, die in december in de raden is vastgesteld. Vanuit de RES Gebouwde omgeving is opdracht gegeven voor het opstellen van een Regionale Structuur Warmte, deze is eind september opgeleverd. Dit is de basis voor bovenlokale afstemming over het gebruik van warmtebronnen.

Voor de OV-concessie verkennen we de mogelijkheden voor zero emissie bij de vervanging van CNG bussen

In 2024 loopt de huidige concessie af en zullen de diesel en CNG bussen vervangen worden door zero emissie bussen. In 2021 worden alvast 11 dieselbussen vervangen door elektrische bussen.

Subdoel: Stimuleren CO2-arme mobiliteit en duurzaam GWW.

■ Voortgang/Resultaat

Bij de aanbesteding voor de nieuwe concessie vanaf 2025 zullen er zero-emissie lijnbussen worden uitgevraagd. Gemeente Goes is in januari 2022 gestart met de eerste elektrische busdienst. Het vervangen van de 11 dieselbussen in 2022 is uitgesteld en wordt meegenomen in de brede concessie 2025-2030 uitvraag. Hierbij wordt ook een brede strategie opgesteld voor het plaatsen van de benodigde laadinfrastructuur. Bij grotere GWW projecten wordt specifiek ZE-materieel uitgevraagd.

We doen samen met partners pilotprojecten aardgasloze wijken en leren hiervan voor de toekomst. Dit doen we o.a. door de inzet van een energiemakelaar voor restwarmte (waarvoor we EU-subsidie krijgen)

In 2021 bieden we een gemeente ondersteuning bij een aanvraag voor de laatste ronde van het landelijke programma aardgasvrije wijken. Eind 2020, begin 2021 worden de uitkomsten van de haalbaarheidsonderzoeken restwarmte Borsele en Kanaalzone gepresenteerd. Subdoel: Realiseren van energiebesparing via aardgasloze verwarming (Gebouwde omgeving) o.a. door benutting van industriële restwarmte.

■ Voortgang/Resultaat

Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) en Nieuwe Warmte Nu:

In 2021 zijn gemeentes Borsele, Terneuzen en Schouwen-Duiveland ondersteund in de onderzoeken naar warmtenetten. In plaats van voor PAW hebben we ondersteuning verleend aan Borsele en Terneuzen in hun aanmelding voor "Nieuwe Warmte Nu!". Zowel het project in Borsele als in Terneuzen is opgenomen in de lijst kansrijke projecten voor de tweede of derde tranche van NWN. Het project van gemeente Schouwen-Duiveland is opgenomen in de eerste tranche van NWN (verwacht uitsluitel halverwege 2022).

In Terneuzen is de technisch-/economische haalbaarheid van een restwarmtenet onderzocht en een stakeholdersanalyse gedaan, waarin belangrijke aandachtspunten vanuit belanghebbenden en mogelijke organisatiemodellen voor een warmtenet op basis van industriële restwarmte in de Kanaalzone zijn beschreven.

In Borsele is, naast het haalbaarheidsonderzoek voor het warmtenet op basis van industriële restwarmte (eind 2020 opgeleverd), een vergelijking tussen 3 verschillende mogelijkheden van CO₂-vrije verwarming van gebouwen gemaakt voor 5 kernen van Borsele. Zowel in Borsele als in Terneuzen komt het restwarmtenet naar voren als de optie met de laagste kosten voor aardgasvrije verwarming van de gebouwde omgeving.

We faciliteren elektrisch vervoer door het ondersteunen van de uitrol van (snel) laadinfrastructuur en het vormgeven van Zeelandbreed beleid

Aan de hand van de Roadmap laadinfra Zeeland wordt voor personenauto's een laadpalenkaart tot 2025 voor elke gemeente gemaakt. In 2021 zal ook voor andere modaliteiten het opstellen van kaarten in gang worden gezet. De landelijke samenwerking wordt versterkt. Zeeland is regiovertegenwoordiger voor de NAL Zuidwest (Zuid-Holland-Zeeland) en zal deze samenwerking verder doorzetten om de versnelling in de laadinfra te faciliteren. Subdoel: Stimuleren CO₂-arme mobiliteit en duurzaam GWW

■ Voortgang/Resultaat

In 2021 is de samenwerking met Zuid-Holland NAL-regio Zuidwest voortgezet. Het aantal laadpunten in beiden provincies is gestegen van 7.746 (eind 2020) naar 9.809 (november 2021). Dit is een stijging van zo'n 27%. Er zijn diverse activiteiten uitgevoerd, zoals het laten opstellen van prognosekaarten voor snelladen en laden voor logistiek. Deze kaarten zullen in februari 2022 opgeleverd worden. Eind 2021 is een conceptversie van de RAL ZW voor 2022 opgeleverd, deze is de basis voor de activiteiten die in 2022 uitgevoerd zullen worden. Het is duidelijk geworden dat niet voor alle modaliteiten capaciteit beschikbaar is (zowel bij provincies als gemeenten), capaciteit wordt daarom daar ingezet waar de meeste vragen leven.

We geven zelf het goede voorbeeld: de Provincie Zeeland koopt maatschappelijk verantwoord in volgens de doelen die GS hebben gesteld in het actieplan MVI 2017-2020

Een substantieel deel van de impact wordt gerealiseerd bij aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw (GWW) middels een ambitieweb. Subdoel: 49% CO₂-emissiereductie in 2030 en 95% reductie in 2050.

■ Voortgang/Resultaat

In 2021 is het MVI-actieplan 2021-2024 vastgesteld. Duurzaam GWW is hierin opgenomen door het uitvragen van de CO₂-Prestatieladder niveau 3 voor te schrijven en het aanbesteden

met de Milieu Kosten Indicator (MKI) verplicht te stellen vanaf een projectomvang van 1,5 miljoen euro. Ook wordt er bij projecten het gebruik van Zero-Emissie bouw materiaal uitgevraagd. Met de Routekaart dGWW 2030 is een plan gemaakt om gericht stappen te zetten waarmee de 49% CO₂-emissiereductie behaald wordt.

We realiseren wind-, zon- en getijprojecten, met als doel in 2030 binnen de provinciegrenzen 10,5 PJ duurzaam op te wekken (dat staat gelijk aan het volledige huidige elektrisch verbruik in Zeeland)

Subdoel: Opwekking 10,5 PJ duurzame energie in 2030

■ Voortgang/Resultaat

Eind 2021 is hiervan ca 6,7 PJ met wind en zon projecten gerealiseerd.

We werken samen met bedrijven een strategie uit om tot een klimaatneutrale industrie te komen (via SDR, het platform Smart Delta Resources).

De uitwerking van de 8 programmalijnen uit de 'Roadmap towards a climate neutral industry in the Delta Region' faciliteren we door lobby activiteiten en medefinanciering van haalbaarheidsstudies en pilot/demoprojecten. Drie onderzoeken uit het pakket "Wind in de zeilen" helpen hierbij: naar waterstofhub Zeeland, kansen voor CCS (afvang en opslag van CO₂) en naar de (380 kV) elektriciteitsontsluiting van Zeeuws-Vlaanderen.

■ Voortgang/Resultaat

In 2021 heeft SDR, samen met haar industriële leden het Regioplan 2030-2050 gepubliceerd. Het Regioplan beschrijft hoe de Zeeuwse industrie in 2050 klimaatneutraliteit wilt behalen. De focus ligt op de toepassing van 4 technologieën - elektrificatie, waterstof, de afvang en opslag van CO₂ en het gebruik van industriële restwarmte - welke vertaald zijn naar 4 programma's: Spark Delta, Hydrogen Delta, Carbon Connect Delta en Heat Delta. Tevens hebben de eerste 3 Delta's een eigen SDR Programma Manager en projectteam, vertegenwoordigd door SDR leden.

Naast het Regioplan heeft SDR namens het industriecluster Zeeland en op verzoek van EZK, ook de Cluster Energie Strategie (CES) gepubliceerd. De CES gaat dieper in op de verduurzamingsplannen en geconcretiseerde aanpak m.b.t. de nieuw benodigde energie infrastructuur. De CES is van belangrijke input geweest voor het nationale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), waarbij EZK eind 2021 besloten heeft dat er 4 grote Zeeuwse industrieverduurzamingstrajecten, gelinkt aan het Regioplan, in het MIEK opgenomen zullen worden.

Vanuit het Wind in de Zeilen pakket zijn een aantal studies / acties uitgevoerd om de verduurzaming van de Zeeuwse industrie te versterken. Op gebied van waterstof zijn in 2021 door Provincie Zeeland twee studies gestart: Een onderzoek potentie van de regio voor het creëren van een waterstofhub en een onderzoek naar de systeemintegratie van een GW-elektrolyzer. Op het gebied van CCS heeft havenbedrijf North Sea Port in 2021 een verkennende studie uitgevoerd. Tot slot is vanuit Wind in de Zeilen een uitvoeringsstructuur opgezet die betrekking heeft op het 380kV Zeeuws-Vlaanderen project. Deze acties dragen bij aan de uitvoering van de vier programmalijnen (Delta's) van SDR.

De Provincie is lid en partner van SDR en heeft een faciliterende rol gespeeld.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Emissie van broeikasgassen in ton CO ₂ -eq/jaar	10.029.031	9.913.316	9.786.080	9.724.725	7.534.737	Nnb	Nnb

Aantal (semi)publieke laadpunten EV**	273	400	472	557	822	1257	1953
Energiegebruik Gebouwde Omgeving per inwoner	41,15 GJ	40,51 GJ	39,63 GJ	39,75 GJ	39,51 GJ	37,82 GJ	Nnb
Energiegebruik Mobiliteit* * exclusief scheepvaart en visserij	14.494 TJ	14.382 TJ	14.286 TJ	14.225 TJ	14.481 TJ	Nnb	Nnb
Energiegebruik Industrie en Energie	92.767 TJ	91.590 TJ	94.101 TJ	91.828 TJ	57.878 TJ	50.787 TJ	
Klimaatstresstesten				6	13		
Normering regionale keringen					Fase 1 afgerond		
Projecten proeftuin zoet water		1	3	3	4		

** Aantal installaties in december van het desbetreffende jaar.

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Streefwaarde 2021	Stand 2021	Einddoel
Hernieuwbare energie (klimaatmonitor RWS)	PJ	5,9 PJ	6,4 PJ	6,8 PJ		2030: 10,5 PJ
Emissie van broeikasgassen (klimaatmonitor RWS)*	Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO ₂ -equivalenten) in absolute aantallen (in tonnen uitstoot)	7.534.737	Nnb		Nnb	2030: 49% minder dan 1990 (ntb**)
Uitvoeren klimaatstresstesten	Aantal	13		n.v.t.	n.v.t.	14
Uitvoeren projecten zoet water	Aantal	1		5		5

Uitvoeren projecten regionaal waterbeheer	Aantal			3		3
Opstellen klimaatadaptatie strategie	Aantal	0		1	1	1

* emissie van broeikasgassen heeft betrekking op de totale energetische CO₂-emissies volgens de verbruiksbenadering in de Klimaatmonitor en de overige broeikasgasemissies

** de reductie van alle broeikasgassen in Zeeland t.o.v. basisjaar 1990 volgens de verbruiksbenadering is (nog) niet te bepalen in de Klimaatmonitor door het ontbreken van gegevens voor het basisjaar

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2021	Wijzigingen C2021	Begroting 2021 NW	Rekening 2021	Restant
Lasten					
080101-Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	276	104	380	395	14
080103-Energietransitie	1.283	174	1.456	1.310	-146
089999-Ambtelijke inzet	2.921	16	2.937	2.889	-48
Totaal Lasten	4.480	294	4.774	4.593	-181
Baten					
080101-Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	0	0	0	40	40
080103-Energietransitie	16	1.674	1.690	2.410	720
Totaal Baten	16	1.674	1.690	2.450	760
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.463	1.380	-3.083	-2.143	940
Onttrekkingen					
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	-2.340	-2.807	-5.147	-5.147	0
Toevoegingen					
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	83	1.646	1.729	1.729	0
Mutaties reserves	2.257	1.161	3.418	3.418	0
Resultaat na bestemming	-2.206	2.541	335	1.275	940